

BOTANICUM

KASVITIETEEN TIEDOTUSLEHTI • 2/2017 • 10.2.2017

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Biotieteiden laitos (kasvibiologia)

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUOMUS

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO
KASVITIEDE

Henkilöstöuutisia

Kasvimuseon putkilokasvinäytteiden massadigitointi aloitettiin 16.1. kaksivuotisten alkuvaikeuksien jälkeen. Useamman vuoden kestävä työ alkuvaiheen tueksi on palkattu kaksi digitoijaa, Terje Hirv ja Kati Pihlaja, 28.2.2018 asti. **Terje Hirv** on Kaisaniemen puutarhassa kävijöille tuttu entuudestaan, hän on työskennellyt sekä ulkopuutarhassa että kasvihuoneissa. Tätä ennen Terje on työskennellyt muun muassa dekoattorina Viron Kansallisoopperassa. Terje opiskeli Răpănan puutarhakoulussa 2006–2009 maisemasuunnittelijaksi. Lähes turkulaistunut **Kati Pihlaja** on aiemmin työskennellyt muun muassa Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalveluissa, Itä-Suomen yliopistossa Digitaliumissa testaamassa museonäytteiden digitointisovellutusta Digiwebiä ja osallistunut Digitointia kylille -hankkeeseen sekä työskennellyt noin kaksi vuotta Turun yliopiston herbaariossa. Lisäksi Kati on tehnyt uhanalaisten sammalten kartoituksia. FM 2012 Turun yliopistosta.

Terje Hirv

Kati Pihlaja

Maarja Laos aloitti työt sieni- ja sammaltiimissä 1.2. Otto Miettisen kolmevuotisessa projektissa *Evolution of fungi and mechanism of wood decay*. Hän tekee projektissa laboratoriotöitä ja data-analyysejä ensimmäisen projektivuoden aikana. Maarja viimeistelee väitöskirjaansa sisäkorvan rakenteiden uusiutumisesta Ulla Pirvolan tutkimusryhmässä ja väittelee myöhemmin keväällä.

Kasvitieteen kollokviot

Kasvitieteen kollokviot järjestetään torstai-iltapäivisin kello 14.00–15 Kaisaniemessä kasvimuseorakennuksen Nylander-salissa (jos ei toisin mainita). Kahvin voi hakea mukaan toisen kerroksen kahvihuoneesta. Järjestäjänä toimii suojelusuunnittelija **Tea von Bonsdorff** (tea.vonbonsdorff@helsinki.fi).

- 23.2. Yli-intendentti **Henry Väre**: *Pehr Kalm – aitaorapihlaja ja muita Pohjois-Amerikan kasveja*.
9.3. Luomuksen museomestarit **Marja Koistinen** ja **Pirkko Piirainen**: *Tutustuminen Topelian etäherbaarioon ja massadigitointilinjaston toiminnan esittelyä*. **Lähtö** kasvimuseon edestä kohti Topeliää klo 14.00.
23.3. Metsätieteiden laitoksen professori **Harri Vasander**: *Euroopan rahkasammalet kohta kansissa!*

Vierailijoita

- 26.1. Joukko ulkomaisia vieraita kävi Topeliassa tutustumassa digitointiin ja digitointilinjastoon Joensuun Digitaliumin Riitta Tegelbergin järjestämällä vierailulla. Ulkomaiset vieraat olivat **Pascal Dugénie** (CINES; Centre Informatique National de l'Enseignement Supérieur, Montpellier, Ranska), **Alexis Jean-Laurent** (CINES), **Robert Cubey** (Royal Botanic Garden Edinburgh, Iso-Britannia) ja **Dominik Röpert** (Botanic Garden and Botanical Museum Berlin-Dahlem, Saksa). Riitan mukaan vieraat olivat hyvin tyytyväisiä näkemäänsä ja kokemaansa. Yhteyshenkilö Pirkko Piirainen.
- 30.1. **Ave Suija**, Viro, University of Tartu, Institute of Ecology and Earth Sciences. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 30.1.–8.2. **Gulnara Tagirdzhanova**, Venäjä, St. Petersburg State University. *Kamtsatkan alueen jäkälät*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 31.1. **Thien-Tam Luong**, University of Turku, Herbarium (TUR), *Meteorium* ja *Barbella* s. lat. Yhteyshenkilö Xiaolan He.
- 8.–14.2. **Beeyoung Gun Lee**, Etelä-Korea, Sunchon National University. *Arthonia*-suku. Yhteyshenkilö Leena Myllys

Saatuja apurahoja

Ympäristöministeriö myönsi apurahoja PUTTE-hankkeille (puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelman tutkimushankkeet).

- Soili Stenroos**, 30 000 € e-PUTTE: Ruosteet, härmät ja noet -määritysopas. Rahalla palkataan Vanamo Salo jatkamaan hankkeessa töitä.
- Leena Myllys**, 30 000 € (16 238 € loput konsortion toiselle osapuolelle Jyväskylän yliopistolle), Lahopuulla ja vanhoilla elävillä puilla elävien kotelosienten suojelu muuttuvassa metsämaisemassa.

Christian Steven – uutisia Krimiltä

Tohtori Mikhail Kizilov löysi vuonna 2003 Simferopolissa Tavrika -kirjastosta 428 paperiarkista koostuvan sidotun käsikirjoituksen. Tarkemmissa tutkimuksissa se paljastui Christian von Stevenin (1781–1863) päiväkirjaksi vuosilta 1801–1837. Tohtori Kizilov kirjoitti löydöstään artikkelin Manuscript diaries of Ch. Ch. Stewen: unknown source for the history of the Caucasus, Crimea and Southern Russia, Taurica 2 (Simferopol, 2003): 75–80 (venäjäksi). Tohtori Kizilov on historioitsija ja yllättyi kuullessaan, että Christian Stevenin herbaario on Helsingissä. Hän lupautui selvittämään mahdollisuuksia käsikirjoituksen kopioimiseksi ja kertoi kuullessaan, että päiväkirjojen toinen osa saattaisi olla Nikitassa (Nikita Botanical Garden, jonka perustaja ja ensimmäinen johtaja Steven oli 1812–1827).

Tohtori Andriy Yena (CSAU) löysi kesällä 2016 oheisen kuvan käydessään läpi isänsä, professori V. G. Yenan, papereita. Kuva esittää Christian Stevenin kotitaloa Simferopolissa ja on otettu paikallisen luonnonsuojeluyhdistyksen retkellä 1959. Salgir -joen varrella sijainnut Villa Steven purettiin 1970-luvun puolivälissä. Tyyllisesti se edusti vanhaa tataariperinnettä. Tohtori Yena kertoi jatkavansa tutkimuksiaan Stevenin kirjeenvaihdon löytämiseksi. — Ari Taponen

Väinö Hosiaislouma 28.7.1934–2.12.2016

Filosofian lisensiaatti, suo- ja luonnonsuojelututkija Väinö Olavi Hosiaislouma kuoli 82 vuotiaana Helsingissä. Väinö kasvoi ja kävi koulunsa Kauhavalla. Hän aloitti biologian ja maantieteen opinnot 1954 ja teki kasvitieteen laudaturtyön Etelä- ja Keski-Pohjanmaan keidassoista. Matemaattis-luonnontieteellinen osasto antoi siitä vuoden parhaan gradun palkinnon 1959 (Donnerin palkinto). Tutkimuksessa, jonka yhteenveto on julkaistu Suo-lehdessä 1961, hän kuvasi ensimmäisenä alueelta useita keidassoiden yhdistymätyyppejä. Väinö oli mukana myös Lokan patoamisaltaan suotutkimuksissa Sodankylän Sompiossa Rauno Ruuhijärven kenttäapulaisena kesinä 1958–1959. 1960- ja 1970-luvuilla hän toimi kasvitieteen laitoksessa ja Lammin biologisella asemalla kurssiassistenttina ja hoiti assistentin toimia parikymmentä vuotta, ajan tavan mukaan lyhyillä määräyksillä. Hän opetti kasvitieteen perusteita myös farmasian opiskelijoille ja toimi lyhyen aikaa puutarha-amanuenssina sekä piti leväkurssin. Väinö muistetaan rauhallisena ja asiallisena opettajana, joka hallitsi asiat hyvin.

Kasvitieteen lisensiaattitutkimuksen hän teki keidassoiden kuljujen ja allikoiden viherlevistä. Väitöskirjan aiheeksi tuli keidasoiden leväflora ja sen suhde veden kemiaan, erityisesti ombrotrofia - minerotrofia gradienttiin. Hän julkaisi aiheesta kuusi tutkimusta Annales Botanicissa ja Memorandassa (1975–1978), viimeisen yhdessä Kimmo Tolosen kanssa. Töissä näkyy sekä hyvä levätuntemus että kokemus soiden ekologiasta. 1979–1980 hän teki Maanmittaushallituksen tutkijana yhdessä Rauno Ruuhijärven kanssa suoyhdistymätyyppien levinneisyyskartan 1:1 miljoonaan Suomen kartastoon (1988). Työ edellytti koko Suomen ilmakuvien läpikäyntiä ja kesti vuoden.

Saatuun 1981 toimen Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan (YTV) ympäristötoimiston luonnonsuojelututkijana hän kartoitti ja kuvasi luonnonsuojelu- ja virkistysalueita, teki ehdotuksia kaavoituksessa säilytettäväksi kohteiksi ja suunnitteli luontopolkuja. Huomattavia selvityksiä ovat mm. seuraavat:

- 1983: Pääkaupunkiseudun arvokkaimmat luonnonsuojelukohteet. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja A 1983(5): 1–185.
- 1985: Pääkaupunkiseudun suoluonto ja sen suojelu. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja B 9.
- 2001: Puiden jäkälät Helsingin kantakaupungin ilmanlaadun kuvaajina vuonna 2000. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 14: 1–42, 4 liitettä.

Väinö Hosiaislouma oli monipuolinen kenttätutkija, huolellisen työn tekijä ja hyvä piirtäjä. Valitettavasti väitöskirja ei enää liittynyt tavoitteisiin. Se painoi mieltä ja vanhemmiten hän erakoitui. — Rauno Ruuhijärvi

Väinö Hosiaislouma Sodankylän Posoaavalla jänteen mittakaavana. Valokuva R. Ruuhijärvi 1959.

Uusia julkaisuja

Alanko, P. 2017: Kuolleita. Tarkka kasvintuntija Annikki Palmén. — Puutarha&kauppa 3: 36.

Hällfors, M.H., Vaara, E.M., Ahteensuu, M.T., Kokko, K.T., Oksanen, M. & Schulman, L.E. 2016: Assisted Migration as a Conservation Approach Under Climate Change. — 5 p. Encyclopedia of the Anthropocene. Elsevier.

Miranto, M., Piirainen, M. & Havas-Matilainen, P. (eds.) 2017: Delectus Seminum. List of seeds and spores available in 2017. 18 p. — Botany Unit, Finnish Museum of Natural History LUOMUS, University of Helsinki.

Niskanen, A.K.J., Heikkinen, R.K., Mod, H.K., Väre, H. & Luoto, M.S. 2016: Improving forecasts of arctic-alpine refugia persistence with landscape-scale variables. — Geografiska Annaler. Series A. Physical Geography 99(1): 2–14.

Pykälä, J., Launis, A. & Myllys, L. 2017: Four new species of *Verrucaria* from calcareous rocks in Finland. — Lichenologist 49(1): 27–37.

Delectus Seminum 2017

Kasvitieteen yksikkö julkaisi 6.2. siemenvaihtoluettelon Delectus Seminum 2017 (ks. Uusia julkaisuja). Se sisältää 78 erää vuosina 2014–2016 kerättyjä siemeniä: 60 erää Suomesta, 17 erää Etelä-Venäjältä sekä parananjättilumpeen kokoelmakasvihuoneista. Luettelo julkaistiin sähköisenä Luomuksen kotisivuilla <http://luomus.fi/en/delectus-seminum>. Tämän lisäksi luettelosta otetaan 25 kappaleen painos. Luettelo toimitetaan joko sähköisessä tai painatussa muodossa noin 200 vaihtokumpanille. — Mari Miranto

Kirja Ruissalon puutarhasta

Laine, S. (toim.) 2017: Ruissalon kasvitieteellinen puutarha 60 vuotta. — 195 s.

Ruissalon Kasvitieteellisen Puutarhan Ystävät ry. Runsala Botaniska Trädgårds Vänner rf. ISBN: 978-952-93-8146-3

Ruissalon kasvitieteelliselle puutarhalle Turkuun perustettiin ystäväyhdistys keväällä 2008 ja vuoden 2014 lopussa yhdistyksellä oli 121 jäsentä. Siis Ruissalon Kasvitieteellisen Puutarhan Ystävät on vähän nuorempi ja vähän pienempi kuin Helsingin kasvitieteellisen puutarhan ystäväyhdistys. Yhdistys on hyvin aktiivinen ja perinteisen esitelmä-, talkoo- ja retkitoiminnan lisäksi ryhtynyt myös kustantajaksi. Ruissalon puutarhan 60-vuotiskirjan kirjoitustalkoisiin saatiin 11 asian hyvin tuntevaa vapaaehtoista, ja kaupunkikin avusti rahallisesti. Lopputuloksena on upea, 195-sivuinen, hyvin kirjoitettu ja sopivasti kuvitettu kovakantinen kirja, joka julkistettiin 12.1.2017 Ruissalon puutarhassa. Siellä sitä on myös myynnissä 25 euron hinnalla.

Kirjan sisällöstä noin puolet on varsinaista historiaa: artikkelit kasvitieteellisten puutarhojen historiasta Euroopassa (David Stokes), Turun Akatemian aikaisten kasvitieteellisten puutarhojen historiasta (Olavi Suominen), Turun yliopiston kasvitieteellisten puutarhojen historiasta (Verna Paloheimo) sekä Turun kasvitieteellisen puutarhan rakennuksista (Juhani Manner). Ruissalon puutarha ei suinkaan ole ensimmäinen Turun yliopiston kasvitieteellinen puutarha, vaan 1920 yliopisto sai vaihtokaupalla Iso-Heikkilän kartanon, jonka maille ryhdyttiin heti suunnittelemaan kasvitieteellistä puutarhaa. Iso-Heikkilän puutarhan avajaiset olivat 1924. Alue kävi pian puutarhalle ahtaaksi, ja 1950-luvun puolivälissä kaupunki luovutti 1956 yliopistolle Ruissalosta 6,5 hehtaarin maa-alueen käytettäväksi uuden kasvitieteellisen puutarhan rakentamiseen. 1986 aluetta vielä laajennettiin 14 hehtaarilla!

Tärkeätä Ruissalon historiaa on myös Oili Pentinsaaren katsaus pitkäaikaisen ylioputarhurin Esko Puupposen elämäntyöhön orkideoiden parissa. Se on samalla artikkeli, joka liittyy Ruissalon kasvihuoneisiin, joiden kasvit ovat saaneet kirjassa varsin vähän huomiota. Esittelynsä saa myös kasvitieteellisellä puutarhalla tehty tutkimus (Paula Heino, Terho Valanne). Tietenkin mukana on kappale myös puutarhan ystäväyhdistyksestä (Verna Paloheimo).

Puolet kirjan sisällöstä on Ruissalon puutarhan nykyisen lajiston esittelyä, ja kirja toimii hyvänä ulkopuutarhan

oppaana. Toki näissäkin artikkeleissa tulee esille aikaperspektiivi, istutusten synty ja muotoutuminen vuosien kuluessa. Omat lukunsa ovat saaneet eräät tärkeät ja näyttävät kasviryhmit: Robert Rainio kirjoittaa havupuista, Ahti Valli pioneista, Lea Degerholm iirikistä, nykyinen ylioputarhuri Simo Laine ruusuista ja Osmo Jussila alppiruusuista. Arno Kasville, joka oli ylioputarhuri 1982–2009, on jäänyt muu puutarhan lajiston ja istutusalueiden kuvaaminen kappaleissa kivikko- ja alppikasveista, terassirinteen istutuksista, hyötymaasta, yksivuotisista kasveista, lampien kasveista ja kukkaniityistä. Kertoopa hän muutamilla sivuilla puutarhan eläimistäkin. — Pertti Uotila

KASVITIEEELLISEN PUUTARHAN RAKENNUKSET

JUHANI MANNER

Iso-Heikkilä

Kaarlo Linkela suunnitteli vuonna 1925 kaksi kasvihuonetta, joiden pinta-ala oli 76,5 m². Rakentajana toimi Suomen Puutarha-arkkitehtitoimisto Arvo Koskinen & Fridtjof Mäen, Riihimäeltä.

Kasvihuoneet olivat pois käytöstä 1930- ja 1940-luvulla, jolloin Aurakadun yliopistorakennuksen viitillä oli väliaikainen huonosti toimiva säilytystila. Ne korjattiin ja laajennettiin 1950, jolloin yhteispinta-ala oli 119 m².

Kasvihuoneet olivat pois käytöstä 1930- ja 1940-luvulla, jolloin Aurakadun yliopistorakennuksen viitillä oli väliaikainen huonosti toimiva säilytystila. Ne korjattiin ja laajennettiin 1950, jolloin yhteispinta-ala oli 119 m².

Iso-Heikkilän puutarhan rakennuksista Ruissaloon siirrettiin alun perin kaivettu sikoterasi. Muut rakennukset purettiin, mukaan lukien vanha päärakennuksena toiminut sotilasvirasto.

Ruissalo

Perustamistoimikunta, professori Antero Vaaraman johdolla, teki suunnitelman uusista kasvihuoneista ja pyysi urakkatarjoukset rakennustöistä. Kokonaisuutena kului lisäksi puutarhasisäin asento, jonka suunnitteli arkkitehti Armi Harva.

Urakkasopimus kirjoitettiin Puutarha- ja kasvihuonearakentaja Vilho Blomqvistin kanssa 31.12.1955. Tilat valmistuivat 15.6.1956. Kasvihuoneiden (2 kpl) yhteispinta-ala oli 760 m², työ- ja toimistotilarakennuksen 156 m².

Palmihuone ja yksilappainen pieni kasvihuone rakennettiin vuonna 1972, jolloin urakoitsijana toimi Kauppapuutarhalitto ry. Turun kaupungilla saatiin lahjoitukseksi Kaupungin puutarhakoulun kasvihuonearakennelmia, joista valmistui taimihuoneen laajennusosa vuonna 1973.

Iso-Heikkilän päärakennuksen purku.

89

KASVITIEEELLISEN PUUTARHAN RAKENNUKSET

TERASSIRINTEEN ISTUTUKSET

ARNO KASVILLE

Terassirinne on tien oikealla puolella, kun kuljetaan pääportilta kasvihuoneiden päälle. Metsärinteen räiväys ja terassin rakentaminen kivikko- ja varjokasvien tarpeeseen sopivaksi aloitettiin vuonna 1960–1964. Rinteen terassille on istutettu vuodesta 1960 lähtien runsaasti puita ja pensaita. Ison, Ruissalon laidanajalta (1900-luku) kasvatetut taimet varjostavat pensaita ja siipukkasveja terassin eri tasooilla.

Kasvivalikoima on mielenkiintoinen, harvinaisuuksiakin löytää ja näkee kukkimassa, jos vieraillet puutarhassa usein ja tutkii etikettuja käyvien varjilla. Käivilias vastapäästä kasvaa talvella kukkiva keisaribesi (Oiburnea ferretii). Jos lämpötila pysyytelem nollan ylläpuolella, avautuvat tuoksuvat, vaaleangungat kukat jo joulukuussa. Keisaribesiä lähellä, myös alaterassilla, kasvaa suurikokoinen syysvuokko (Anemone hepatica), joka on kotoisin Keski-Kiinan vuorilta. Vaaleangungakukkainen ja kookas

syysvuokko on elokuun näyttävin kukkija. Suomessa vieläkin harvinaisempi on Japanista kotoisin oleva havupuusugi (Cryptomeria japonica). Tämä havupuusugi on talvetsintä ylempöistä terassilla jo 15 vuotta ja kestänyt Suomen talvet tähän asti tyydyttävästi. Suga ei enää suojele talvoksi, mutta alkuvuonna kasvi sai pienen ”tippiin” talveksi ja paljon lehtiä juurelleen suojaamaan juurista jäätymiseltä.

Lähdellä kasvava Keski-Euroopan puistoissa usein tavattava riippapöykki (Fagus sylvatica ‘Pendula’) lajista istutetaan nykyisin moniin eteläsuomalaisiin kaspu-kiipuhöihin, vaikka sen talvetsintä ei ole varmaa, jos pakkasta on alle -20°C. Riippapöykkiä alla viihtyy humikki (Sanguinaria canadensis), joka on aikainen kevätukukka. Se kukkii aikaisin kuin kotimaiset vaikkovuokot. Lajin kukat nousevat jo humikkeiden aikaan buhtikuilla vieraiden ihastuttavasti. Sen juuresta saatavaa verengungasta nestettä ovat linnatkin käyttäneet

Japanilaiskuusinen (Euscaphis japonica).

Esiintymisiä

Arto Kurtto: *Haastavat vieraslajit Suomessa – katsaus kasveihin.* Esitelmä, Viherpäivät & Vihertekniikka 2017, Jyväskylä, 8.2.

Sukelletin talveen 4.2. Kumpulassa

Itsenäisyyden juhluvuoden kunniaksi vietetään Luonnon päiviä tänä vuonna neljä kertaa. Luomus osallistuu jokaiseen päivään eri yleisökohteissaan. Ensimmäinen tapahtuma *Sukella talveen* oli lauantaina 4.2. Kumpulassa, jolloin puutarha oli ensimmäistä kertaa avoinna talvisaikaan.

Ohjelmassa oli tarjolla pääkartanon kivi- ja mineraalikoelmat geologien opastuksilla höystettyinä. Monet vieraat viettivät jopa toista tuntia innokkaiden oppaiden tarinoiden parissa. Kartanon sisääntuloaulassa oli Suomen luonnonvaraisten lehtipuiden, ja vähän muidenkin, tunnistusta talviasussa. Aihe ei ehkä äkkiseltään ole maailman mielenkiintoisin, mutta sinnikkäällä messutyylisellä markkinataktikalla ihmiset pysähtyivät ja kiinnostuivat asiasta.

Ulkona oli tarjolla puutarhurin opastuskierroksia kokoelmassa ja talviluonnossa laajemminkin. Pulkkamäessä Mantsurian kukkuloilla mäkeä laskettiin vähäisestä lumesta huolimatta ja kartanopuistossa pelattiin jumppapalloilla golfia. Sokerina pohjalla olivat Kesä-, vai pitäisikö sanoa Talvi-Kapusiinin mahtavan maukkaat keittolounaat ja leivonnaiset Runebergin torttuineen ja laskiaispullineen.

Suomen luonto tarjosi taas persoonallista omaansa, kun harmaan talvipäivän kolmesenttiset hanget kiilsivät vienossa tiikusateessa. Liekö se syynä, että vieraita oli vain satakunta. Tosin he olivatkin sitten aktiivisia ja jopa kiitollisia päivän antiin. Hyvä viesti kiertää varmasti tuoden jatkossakin kiinnostuneita asiakkaita.

Luonnon päiviä vietetään seuraavan kerran 20.5. teemalla *Villiinny keväästä.* 17.6. *Rakastutaan kesäyöhön* ja 26.8. Luonnon päivät huipentuvat perinteiseen, vuodesta 2013 saakka vietettyyn *Suomen luonnon päivään.* Luonnon päiviä on toteuttamassa yli 50 organisaation kumppaniverkosto, joka tavoittaa jopa 1,5 miljoonaa suomalaista. Luonnon päivien tavoitteena on kannustaa kaikki suomalaiset luontoon edes kerran vuoden 2017 aikana. — Pertti Pehkonen

Kuvat Laura Sandholm ja Pertti Pehkonen

Suomen Sieniseura

Kuukausikokous **tiistaina 14.2.** klo 18–20. Erikoistutkija, FT **Juha Pykälä:** *Suomen jäkälät – sadat lajit odottavat löytäjänsä.* Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki.

Suomen Sammalseura

Vuosikokous **torstaina 23.3.** alkaen klo 18. Vuosikokousasioiden jälkeen prof. emer. **Timo Koponen:** *Lehvasammalia maailmassa 73 lajia; tutkimushanke (1964–2016) vihdoinkin maalissa.* Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki.

Botanicum 3/2017 ilmestyy perjantaina 10.3. Aineisto toimittajalle 8.3. mennessä